

Polskie i dotyczące Polski prace odonatologiczne. 8. Rok 2009 i uzupełnienia za rok 2008

Polish and dedicated to Poland odonatological papers. 8. The year 2009 and supplement to the year 2008

Paweł BUCZYŃSKI

Zakład Zoologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin; e-mail: pawbucz@gmail.com

Poniżej przedstawiam listę prac, które ukazały się w roku kalendarzowym 2009. Obejmuje ona ogółem 35 pozycji. Obok nich podaję też 9 prac opublikowanych w roku 2008, które ukazały się za późno, by uwzględnić je w wykazie adekwatnym dla tego okresu.

Bez wątplenia najważniejszy w minionym roku był „Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce” – pierwsze w ogóle dzieło tego rodzaju poświęcone ważkom kraju i dopiero drugie opracowanie książkowe o nich, po opublikowanych jeszcze w roku 1902, pamiętnych „Ważkach Galicyi i przyległych krajów Polskich” DZIĘDZIELEWICZA. Jest to wyczerpujący i nowoczesny atlas rozmieszczenia, z analizą występowania wszystkich gatunków w kraju, zmian ich zasięgów oraz zagrożeń, w tym z przedstawieniem nowej Czerwonej listy – bardzo różniącej się od poprzedniej. Powstanie Atlasu nie byłoby możliwe bez zgodnej współpracy całego polskiego środowiska odonatologicznego – dane do książki dostarczyło 244 osób.

Zwracam też uwagę Czytelników na bardzo ciekawy artykuł dotyczący wykorzystania ważek jako biomarkerów skażenia środowiska. Jest to oznaka krzepnięcia nowego nurtu badawczego w krajowej odonatologii, reprezentowanego przez Martę BOROŃ.

Monografie

1. BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., WENDZONKA J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. – A distribution atlas of dragonflies (Odonata) in Poland. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Rozdziały w monografiach

2. BUCZYŃSKI P., BUCZYŃSKA E., PRZEWOŻNY M., LECHOWSKI L. 2009. 8.1. Wybrane owady wodne (Odonata, Heteroptera, Coleoptera, Trichoptera, Lepidoptera). – [8.1. Selected aquatic insects (Odonata, Heteroptera, Coleoptera, Trichoptera, Lepidoptera)]. [w:] J. HERBICH, M. CIECHANOWSKI (red.), Przyroda rezerwatów Kurze Grzędy i Staniszewskie Błoto na Pojezierzu Kaszubskim. – [Nature of the reserves Kurze Grzędy and Staniszewskie Błoto in the Kaszubskie Lake District]. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk: 169–198.

3. HERBICH J., HERBICHOWA M., KUKWA M., CIECHANOWSKI M., BUCZYŃSKI P., ZIELIŃSKI S. 2009. 10.1. Przedmioty i cele ochrony. – [10.1. Objects and aims of protection]. [w:] J. HERBICH, M. CIECHANOWSKI (red.), Przyroda rezerwatów Kurze Grzędy i Staniszewskie Błoto na Pojezierzu Kaszubskim. – [Nature of the reserves Kurze Grzędy and Staniszewskie Błoto in the Kaszubskie Lake District]. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk: 311–314.

4. HERBICH J., HERBICHOWA M., HERBICH P., BUCZYŃSKI P., ZIELIŃSKI S., JAKUBAS D., CIECHANOWSKI M. 2009. 10.4.1. Ogólne cele i zasady ochrony. – [10.4.1. General principles and aims of protection]. [w:] J. HERBICH, M. CIECHANOWSKI (red.), Przyroda rezerwatów Kurze Grzędy i Staniszewskie Błoto na Pojezierzu Kaszubskim. – [Nature of the reserves Kurze Grzędy and Staniszewskie Błoto in the Kaszubskie Lake District]. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk: 354–361.

5. TOŃCZYK G. 2009. Wążki (Odonata). [w:] R. JASKUŁA, G. TOŃCZYK red.), Owady (Insecta) Spalskiego Parku Krajobrazowego. Część I. Mazowiecko – Świętokrzyskie Towarzystwo Ornitologiczne, Spała: 11–15.

Artykuły naukowe

6. BOROŃ M., MIROŚLAWSKI J. 2009. Using insects (damselflies: azure damselfly – *Coenagrion puella*) as biomarkers of environmental pollution. *Fresenius Environmental Bulletin*, 18 (7A): 1219–1225.

7. BROCKHAUS T., RYCHŁA A. 2009. Vorläufige kommentierte Checkliste der Libellen des Muskauer Faltenbogens (Insecta: Odonata). *Berichte der naturforschenden Gesellschaft der Oberlausitz*, 17: 77–82.

8. BUCZYŃSKI P. 2009. Czerwona lista wążek (Odonata) województwa lubelskiego (Polska wschodnia). Druga edycja: 2009. – Red list of dragonflies (Odonata) of the Lublin Region (Eastern Poland). Second edition: 2009. *Odonatrix*, 5(1): 25–29.

9. BUCZYŃSKI P., BERNARD R., PIETRZAK L. 2009. Wążki (Odonata) wybranych zbiorników torfowiskowych w okolicy Złocieńca (Polska północno-zachodnia). – Dragonflies (Odonata) of selected dystrophic water bodies in the vicinity of Złoceniec (north-western Poland). *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*, 65(5): 353–364.

10. BUCZYŃSKI P., KARASEK T., KOWALAK E., KOWALAK J., ODER T. 2009. Przyczynek do wiedzy o wążkach (Odonata) Roztocza. – Contribution to the knowledge of dragonflies (Odonata) of the Roztocze Upland. *Odonatrix*, 5(1): 1–6.

11. BUCZYŃSKI P., JĘDRYCHAK P. 2009. O występowaniu *Orthetrum brunneum* (FONSCOLOMBE, 1837) (Odonata: Libellulidae) w polskiej części Pobrzeży Południowobałtyckich. – On the occurrence of *Orthetrum brunneum* (FONSCOLOMBE, 1837) (Odonata: Libellulidae) in the Polish part of South Baltic Sea Coast Region. *Wiadomości Entomologiczne*, 28(3): 141–147.

12. CIEMIŃSKI J., ZDANOWSKI B. 2009. Changes in the zoobenthos structure in a system of heated lakes in central Poland. *Archives of Polish Fisheries*, 17: 221–238.

13. DARAŻ B. 2009. New data on dragonflies (Odonata) of northeasternmost Bulgaria. *Odonatrix*, 5(2): 55–64.

14. DARAŻ B. 2009. Wążki (Odonata) Pogórza

Przemyskiego i przyległych obszarów wzdłuż Sanu. – Dragonflies (Odonata) of the Przemyśl Foothills and adjacent areas along the San River. *Wiadomości Entomologiczne*, 28(1): 5–32.

15. DOLATA P.T., STAWICKI A., ŻUK T. 2009. Kolejne stanowiska szafranki czerwonej *Crocothemis erythraea* (BRULLÉ, 1832) w Południowej Wielkopolsce oraz uwagi o jej wykrywaniu i udziale obserwatorów przyrody w badaniach wążek. – New records of the Scarlet Dragonfly *Crocothemis erythraea* (BRULLÉ, 1832) in the South Wielkopolska region (SW Poland) and some remarks about its detecting and the participation of amateurs in odonatology. *Odonatrix*, 5(1): 13–16.

16. DOLNÝ A., MISZTA A., PARUSEL J. 2008. Wążki (Insecta: Odonata) rezerwatu „Smolnik” (Szumirad, województwo opolskie). – Dragonflies (Insecta: Odonata) of nature reserve „Smolnik” (Szumirad, Opole voivodeship). *Natura Silesiae Superioris*, 11: 75–83.

17. FLECK G., WALLER A., SERAFIN J., NEL A. 2009. The oldest Calopterygidae in the Eocene Baltic amber (Odonata: Zygoptera). *Zootaxa*, 1985: 52–56.

18. GNIAŁKOWSKI J. 2008. Wążki (Odonata) okolic Częstochowy. Część II. – Dragonfly (Odonata) nearby Częstochowa. Part II. *Biuletyn Częstochowskiego Koła Entomologów*, 7: 8–9.

19. KALISZEWICZ A., UCHMAŃSKI J. 2009. Damage released prey alarm substances or predator odours? Risk assessment by an aquatic oligochaete. *Hydrobiologia*, 618: 57–64.

20. KOVÁCS T., AMBRUS A., OLAJOS P., SZILÁGYI G. 2009. Records of Ephemeroptera and Odonata from the Biebrza National Park, Poland. *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 33: 87–96.

21. KUKUŁA K., BYŁAK A., KUKUŁA E., WOJTON A. 2008. Wpływ bobra europejskiego *Castor fiber* L. na faunę potoku górskiego. – The influence of European beaver *Castor fiber* L. on fauna in the mountain stream. *Roczniki Bieszczadzkie*, 16: 375–388.

22. LAMPART-KALUŻNIACKA M., CELIŃSKA-SPODAR A. 2008. Biomonitoring miejskiego odcinka Dzierżęcinki z wykorzystaniem makrozoobentosu w celu renaturyzacji koryta rzeki. – Biomonitoring of urban stretch of the River Dzierżęcinka using macrozoobenthos on order to renaturise a river bed. *Rocznik Ochrony Środowiska*, 10(31): 1–16.

23. MICHALCZUK W., BUCZYŃSKI P., DARAŻ B. 2009. Pierwsze dane z monitoringu stanu populacji łątki ozdobnej *Coenagrion ornatum* (SÉLYS, 1850)

w dolinie Sieniochy (Śniatycze, Polska południowo-wschodnia). – First data from the monitoring of population condition of Ornate Bulet *Coenagrion ornatum* (SÉLYS, 1850) in the Valley of Sieniocha river (Śniatycze, south-eastern Poland). *Odonatrix*, 5(2): 33–44.

24. MISZTA A., CUBER P. 2009. Nowe stanowiska ważek (Odonata) zagrożonych w Polsce stwierdzone w latach 2006–2008 w województwie śląskim poza obszarami chronionymi. – New localities of dragonflies (Odonata) endangered in Poland recorded in the years 2006–2008 in Silesian Province outside of protected areas. *Odonatrix*, 5(2): 48–54.

25. NOWACKI J. 2008. Ochrona owadów jako istotny element ochrony różnorodności biologicznej. – Protection of insects as an important element of the protection of biological diversity. [w:] J. NOWACKI, L. BUCHHOLZ, P. SIENKIEWICZ (red.), Jubileuszowy zjazd Polskiego Towarzystwa Entomologicznego z okazji 85-lecia. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Społeczna i naukowa rola ruchu entomologicznego w Polsce”, Bystre k. Baligrodu – Lwów, 26–29 czerwca 2008. *Wiadomości Entomologiczne*, Poznań, 27 (Suplement): 77–88.

26. OBOLEWSKI K., GLIŃSKA-LEWCZUK K., KOBUS S. 2009. An attempt at evaluating the influence of water quality on the qualitative and quantitative structure of epiphytic fauna dwelling on *Stratiotes aloides* L., a case study on an oxbow lake of the Łyna river. *Journal of Elementology*, 14(1): 119–134.

27. OSADOWSKI Z., OBOLEWSKI K., STRZELCZAK A. 2008. Influence of anthropogenic factors on microhabitats inhabited by riverine hydrobionts – assessment with MRT method. *Ecological Questions*, 10: 41–50.

28. RYCHŁA A. 2009. Nowe stanowiska niektórych chronionych i rzadkich gatunków ważek w zachodniej Polsce wraz z uwagami dotyczącymi ich stanu hydrologicznego. – New localities of some protected and rare dragonfly species from western Poland with remarks to the hydrological state of the habitats. *Odonatrix*, 5(1): 7–12.

29. ŚNIEGULA S. 2009. Ważki (Odonata) zbiorników eutroficznych gminy Borne Sulino (Pojezierze Zachodniopomorskie i Południowopomorskie). – Dragonflies (Odonata) of eutrophic waterbodies of Borne Sulino commune (West and South Pomeranian Lakeland District). *Wiadomości Entomologiczne*, 28(2): 73–82.

30. ŚNIEGULA S., GOŁĄB M.J. 2009. Ważki (Odonata) wybranych zbiorników torfowiskowych okolic Bornego Sulino (Pojezierze Zachodniopomorskie oraz Południowopomorskie). – The dragonflies (Odonata) of peat bog water bodies in the vicinity of Borne Sulino (West and South Pomeranian Lakeland District). *Wiadomości Entomologiczne*, 28(2): 33–41.

31. ŻURAWLEW P. 2009. Występowanie i stwierdzenie zachowań rozrodczych szafranki czerwonej *Crocothemis erythraea* (BRULLÉ, 1832) (Odonata: Libellulidae) w powiecie pleszewskim (południowo-wschodnia Wielkopolska). – Occurrence and records of breeding behaviour of Scarlet Dragonfly *Crocothemis erythraea* (BRULLÉ, 1832) (Odonata: Libellulidae) in the Pleszew Poviats (south-eastern Great Poland). *Odonatrix*, 5(1): 18–21.

Doniesienia

32. CZACHOROWSKI S., CZACHOROWSKI P. 2009. Nowe stanowiska iglicy małej *Nehalennia speciosa* (CHARPENTIER, 1840) w okolicy Dobrego Miasta (Polska północno-wschodnia). – New localities of *Nehalennia speciosa* (CHARPENTIER, 1840) in the vicinity of Dobre Miasto (north-eastern Poland). *Odonatrix*, 5(2): 45–47.

33. MICHAŁKIEWICZ M. 2009. Makrozoobentos i bakteriologia jeziora Głębocko. – Macrozoobenthos and bacteriology of Lake Głębocko. [w:] Lobelia. Zeszyt Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, 1: 30–31.

Prace popularnonaukowe

34. BUCZYŃSKI P. 2008. Babki, pałatki i dzieweczki, czyli o ważkach – ozdobie przyrody Warmii i Mazur. – [Demoiselles, Emerald Damselflies, and Azure Bluets – or on dragonflies, ornaments of nature of Warmia and Mazury]. *Natura*, 2(14): 6–11.

35. MARCZAK D. 2009. W pogoni za zalotką. – [Chasing a Whiteface]. *Puszcza Kampinoska*, 3(63): 19–20.

36. MARCZAK D. 2009. Kampinoski Park Narodowy. Ważki. – [Kampinoski National Park. Dragonflies]. *Kampinoski Park Narodowy*, Izabelin. (folder)

37. OKOŁÓW C., KARAŚ M., BOŁBOT A. (red.) 2009. Białowiecki Park Narodowy. Poznać, zrozumieć, zachować. – Białowiecki National Park. To recognize, understand, preserve. *Białowiecki Park Narodowy*, Białowieża.

38. ŻURAWLEW P. 2009. Chronić kumaka. Glinianki w Lenartowicach obszarem natura 2000! – [To protect a fire-believe toad. Clay pits in Lenartowice are a Nature 2000 area!]. *Życie Pleszewa*, 49(100): 3.

Wspomnienia

39. BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G. 2008. Historia i działalność Sekcji Odonatologicznej PTE. – [History and activities of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society]. [w:] J. NOWACKI, L. BUCHHOLZ, P. SIENKIEWICZ (red.), Jubileuszowy zjazd Polskiego Towarzystwa Entomologicznego z okazji 85-lecia. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Społeczna i naukowa rola ruchu entomologicznego w Polsce”, Bystre k. Baligródu – Lwów, 26–29 czerwca 2008. *Wiadomości Entomologiczne*, Poznań, 27(Suplement): 105–112.

Literatura i recenzje

39. BUCZYŃSKI P. 2009. Polskie i dotyczące Polski prace odonatologiczne. 7. Rok 2008 i uzupełnienie za rok 2007. – Polish and dedicated to Poland odonatological papers. 7. The year 2008 and the supplement for the year 2007. *Odonatrix*, 5(1): 22–24.

40. TOŃCZYK G. 2009. Recenzja. CHAM S. 2007. Field Guide to the larvae and exuviae of British Dragonflies. Volume 1: Dragonflies (Anisoptera). The British Dragonfly Society. Gem Publishing Company, Brightwell, Wallingford, 76 ss. ISBN-978-0-9556471-0-9. – Review. CHAM S. 2007. Field Guide to the larvae and exuviae of British Dragonflies. Volume 1: Dragonflies (Anisoptera).

The British Dragonfly Society. Gem Publishing Company, Brightwell, Wallingford, 76 ss. ISBN-978-0-9556471-0-9. *Odonatrix*, 5(1): 30–32.

Komunikaty

41. [Centrum Atlasu, Zarząd Sekcji Odonatologicznej PTEnt.] 2009. VI Ogólnopolskie Sympozjum Odonatologiczne PTE „Polska odonatologia: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość”, Poznań i okolice, 23–25 X 2009. Komunikat I. – 6th Polish Symposium of Odonatology of the Polish Entomological Society “Polish odonatology in the past, present time and future”, Poznań and environs, October 23–25, 2009. First announcement. *Odonatrix*, 5(1): 16–17.

Komiksy

42. BUCZYŃSKA E. 2009. Przygody ważki z Lublina: Choinka. – Adventures of the dragonfly from Lublin: Christmas tree. *Odonatrix*, 5(1): 12.

43. BUCZYŃSKA E. 2009. Przygody ważki z Lublina: Rybie narty. – Adventures of the dragonfly from Lublin: Fish-ski. *Odonatrix*, 5(2): 64.

Summary

The author presents a list of Polish and dedicated to Poland odonatological papers that were published in the year 2009. In the reported time period, 33 papers were published. Eight papers published in the year 2008 are given too.

Key Words. Odonata, dragonflies, bibliography, Poland, Polish authors.